

Europese verklaring
van erfrecht

sneller en Afwikkeling internationale nalatenschappen gemakkelijker

In 2015 komen er uniforme IPR-regels voor de afwikkeling van grensoverschrijdende nalatenschappen. De afwikkeling begint met het opstellen van de nieuwe Europese verklaring van erfrecht, die in alle deelnemende EU-landen moet gaan gelden. Wat betekent dat voor het Nederlandse notariaat?

TEKST Henriette van Wermeskerken | BEELD Roel Ottow

Besluitvorming binnen Europa is vaak een proces van jaren. Bij de totstandkoming van de Europese Erfrechtverordening was dat niet anders. Tussen het eerste voorstel en de definitieve tekst van de verordening lag tweeënhalf jaar. De landen in de Europese Unie (EU) kennen onderlinge grote verschillen in het erfrecht, een rechtsgebied dat bovendien bol staat van tradities en bijbehorende gevoeligheden. Tot de inwerkingtreding, 17 augustus 2015, hebben de staten nog een krappe twee jaar om een en ander praktisch uit te werken. De Europese verordening is rechtstreeks geldig in de deelnemende lidstaten; dat zijn in dit geval alle EU-landen behalve Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Denemarken. Om de verordening uit te werken in het Nederlandse rechtstelsel is een wetsvoorstel in de maak. Dat voorziet in de noodzakelijke wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek (BW), de Wet op het notarisambt en de Kadasterwet. De verordening introduceert de Europese verklaring van erfrecht, die de erfgenamen en andere rechtshabbers in alle deelnemende EU-landen legitimeert. Wie die Europese verklaring van erfrecht opstelt, verschilt van land tot land. In sommige landen zal het waarschijnlijk een gerecht zijn, zoals in Duitsland het *Amtsgericht*. In het Nederlandse wetsvoorstel, dat overigens nog niet gepubliceerd is, wordt het de notaris, zo werd afgelopen zomer bekend.

*10 procent van de
4,5 miljoen nalatenschappen in de EU
per jaar hebben een
internationaal aspect*

GROTE VERBETERING

De Europese Erfrechtverordening harmoniseert de IPR-regels [regels van internationaal privaatrecht - red.] van het erfrecht binnen de EU-landen. Uitgangspunt is dat één bevoegde autoriteit aan de hand van één toepasselijk recht over de erfopvolging beslist. In beginsel is, kort gezegd, het gerecht of de autoriteit (hieronder valt ook een beroepsbeoefenaar als de notaris) in het land van de gewone verblijfplaats van de erflater bevoegd. De aanknopingsfactor van de laatste gewone verblijfplaats geldt ook voor het toepasselijk recht. De erflater kan daarvan afwijken door bij testament een keuze te doen voor zijn nationale recht. Meestal is de afwikkeling van een nalatenschap een zuiver nationale aangelegenheid. Volgens onderzoek van de Europese Commissie heeft 10 procent van de 4,5 miljoen nalatenschappen die er per jaar in de EU zijn een internationaal aspect. Het kan om vermogende erflaters met vakantiehuis en bankrekeningen over de grens gaan, of om

werknemers uit Midden- en Oost-Europa, van wie het aantal in Nederland toeneemt. 'Al gaat het maar om 10 procent, er zullen weinig notarissen zijn die helemaal nooit met een grensoverschrijdende nalatenschap te maken krijgen', zegt Tea Mellema-Kranenburg. Mellema, partner bij Van Heeswijk Notarissen NV in Rotterdam en hoogleraar Familievermogensrecht aan de Universiteit Leiden, ziet de invoering van de nieuwe regels als een grote verbetering. 'De afwikkeling van een grensoverschrijdende nalatenschap wordt veel minder ingewikkeld. Nu heeft de notaris in zo'n geval te maken met verschillende verklaringen van erfrecht in verschillende landen en verzoeken om gelegaliseerde handtekeningen en apostilles. Kortom, veel papierwerk dat een hoop tijd kost. De afwikkeling vindt in verschillende landen plaats. Daar komt grotendeels een einde aan.' Ook Sabine Heijning, adviseur IPR bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), is positief over de nieuwe regels. 'De afwikkeling gaat gemakkelijker en sneller. Doordat de Nederlandse notaris een nalatenschap van iemand die ook bezittingen in het buitenland heeft straks volledig kan afwikkelen, kan hij werk naar zich toe trekken en zijn cliënten een betere service bieden.'

FORMULIER

Bij een nalatenschap met internationale aspecten zullen de erfgenamen een Europese verklaring van erfrecht nodig hebben, die hen

DUS VOLGENS U MOET ER
NOG ERGENS SPAANS ONROEREND
GOED IN DE ERFENIS
ZITTEN...

in alle betrokken EU-landen als erfgenaam legitimeert. Anders dan de Nederlandse verklaring van erfrecht, die wat de inhoud betreft vormvrij is – maar wel in een notariële akte is vervat –, zal de Europese verklaring van erfrecht de vorm van een vastgesteld formulier krijgen. Dat brengt wat haken en ogen met zich mee. ‘De Europese Commissie stelt vast hoe de Europese verklaring van erfrecht eruit gaat zien’, vertelt Heijning. ‘De bedoeling is natuurlijk dat alle notarissen, gerechten en andere autoriteiten er goed mee uit de voeten kunnen. De verklaring moet in de verschillende rechtssystemen in te passen zijn en iedereen moet zich aan de vastgestelde vorm houden. De definitieve tekst is er nog niet; waarschijnlijk verschijnt er dit najaar een ontwerp.’ De verwachting is dat de Europese verklaring van erfrecht een soort invuloefening wordt, zonder veel ruimte voor extra tekst. ‘Wij kunnen de verklaring van erfrecht zo lang en zo kort maken als nodig is in een bepaald geval; alle benodigde uitleg kunnen we opnemen’, zegt Mellema. ‘Maar in de Europese verklaring past dat waarschijnlijk niet. Dan zullen we met bijlagen moeten werken. Het oorspronkelijk ontworpen model voldeed niet aan de

vereisten van een Nederlandse notariële akte, terwijl de Europese verklaring van erfrecht wel in het protocol van de notaris moeten worden opgenomen en voor inschrijving in het Kadaster bij de tenaamstelling van onroerend goed moet worden gebruikt. Maar hier wordt ongetwijfeld een oplossing voor gevonden.’

LAPPENDEKEN

Eén uniforme verklaring van erfrecht dus, die overal wordt erkend, in plaats van de lappendeken van verklaringen die nu binnen de EU bestaat. Daar zal men nog wel even aan moeten wennen, verwacht Mellema. ‘Een Duitse bank is gewend aan een *Erbschein*, een verklaring van erfrecht, die is opgesteld door het *Amtsgericht*, een gerechtelijke instantie. In de toekomst moet die bank alle informatie ter beschikking stellen op grond van een verklaring, afkomstig van een juridische beroepsbeoefenaar als de Nederlandse notaris.’

MATERIËLE RECHT

Behalve wat vorm betreft, verschilt de Europese verklaring van erfrecht van de Nederlandse in die zin dat het de bedoeling is dat de nalatenschap erin wordt beschreven. In Nederland

legitimeert de verklaring van erfrecht de erfgenamen, zodat zij informatie over de nalatenschap kunnen krijgen van banken enzovoort. In de toekomst zal de informatie over de nalatenschap met internationale aspecten dus vergaard moeten worden vóórdat de verklaring van erfrecht er is. ‘De praktijk zal leren hoe dat in zijn werk gaat’, zegt Heijning. ‘Verder kan het materiële recht voor moeilijkheden zorgen. Het erfrechtelijke IPR wordt nu geharmoniseerd, maar dat geldt niet voor het materiële recht. Bij ons is voor de verdeling van onroerend goed een levering vereist, in andere landen is een akte van verdeling soms genoeg. Ook het belastingrecht is niet geharmoniseerd, dus erfgenamen zullen soms in verschillende landen aangiften moeten doen en belasting verschuldigd zijn.’ Mellema stipt de legitieme portie aan. ‘In landen als België en Frankrijk gelden sterkere rechten voor de legitimaris dan bij ons. Daar zal nog wel over gediscussieerd worden.’ Maar ondanks dergelijke problemen betekent de invoering van de Europese Erfrechtverordening met de daarbij behorende Europese verklaring van erfrecht vooral een verbetering voor erfgenamen en voor het Nederlandse notariaat. ■

Europese Dag van Civiel Recht

Vrijdag 25 oktober is in Luxemburg de Europese Dag van Civiel Recht. Een van de onderwerpen is de Europese Erfrechtverordening. U kunt u hiervoor inschrijven tot uiterlijk 18 oktober via de website www.conference-notaire-luxembourg.lu. Deelname levert 6 PE-punten op.